

יונתן יצא מהכיתה כשדוק של עצב נסוך בפניו. הוא ניסה להחניק את הדמעה שאיימה לזלוג לה במורד לחיו. שוב הרב גער בו. נכון שהוא לא הקשיב, אך מה יעשה? הוא אינו מצליח. הוא רץ במסדרון אל השרותים, שם יוכל לתת דרור לדמעותיו. כבר כמה חודשים שאבא איננו. שנה ארוכה נאבק אבא במחלה הקשה עד שנפטר. ויונתן יודע עד כמה אמא מצטערת לשמוע את מה שמתרחש בכיתה. הוא כבר לא מספר לה שהרב כועס עליו, לא משתף איש בצער שלו. כעס מזדחל בליבו. הרב צריך להבין שקשה. אמנם בשבועות הראשונים אחרי שאבא נפטר הרב היה עדין יותר איתו אך כעת נדמה שהרב שכח את כל מה שארע. ואפילו לפעמים, נדמה ליונתן שהרב כועס עליו יותר מאשר על אחרים. הנה למשל יוסף, גם יוסף לא תמיד מקשיב, וגם הוא מפטפט עם שכנו לשולחן, אך עליו הרב לא מביט במבט כזה כועס, הרב מעיר לו בחיוך כזה, ואומר, יוסף, נו, עוד פעם? יוסף משתתק והרב עוזב אותו. אבל עליו, על יונתן הרב משהה את מבטו דקה ארוכה לפני שהוא מרפה ועובר הלאה. יונתן נשאר בשרותים כל הפסקה, עד שהצלצול לא מותיר לו ברירה והוא חוזר אל הכיתה, פניו רציניות ושקטות.

בסוף היום, יצא יונתן מתלמוד התורה והלך לביתו. את דרכו הביתה עשה בעצליים, משתרך באיטיות. אין לו לאן למהר. אמא לא בבית עדין, מתאמצת יותר בעבודתה והוא צריך להסתדר לבד עד שעה מאוחרת יותר. רק בכיתה ב' הוא יונתן וכבר נתון בקושי כזה. לפתע יונתן מרים ראשו ומבחין בראש הישיבה פוסע לעברו במהירות. כשישבו שבעה בא ראש הישיבה לנחם אותם. הן גרים הם באותו רחוב ואבא היה מתלמידיו. יונתן חושב לרגע, אולי אדבר איתו, עם ראש הישיבה? בוודאי יבין אותי. ראש הישיבה מתקרב לעומתו ויונתן עדין מהסס. ברגע בו הם חולפים זה על פני זה, נפלטת מפיו של יונתן, כמעט בלי רצונו, הרב? הרב נעצר ומביט ביהונתן, רוכן לעברו ושואלו, כן בני, מה רצונך? יונתן מתבלבל, הוא לא תכנן את דבריו, הוא מגמגם, הרב, המלמד שלי בחידר כועס עלי, הדברים יוצאים שקטים ומהוססים, והרב ששנותיו רבות אינו מבין, הוא מתכופף, מרים את יונתן, מושיב אותו על גדר האבן הסמוכה ושואלו, חזור שנית בני, מה רצונך? ויונתן, אוזר אומץ ומתאר לראש הישיבה במילים ספורות את שארע. הרב שומע ואומר, אל דאגה בני, אני אטפל בזה. הוא מוריד את יונתן מן הגדר, ושניהם ממשיכים, זה לביתו וזה לישיבתו. ויונתן כבר מרגיש מן חמימות ישנה בליבו, מעט רוגע נמשך בו.

למחרת בבוקר, הגיע יונתן לתלמוד התורה, ויחד עם שאר חבריו נכנס לכיתה ללמוד. והנה אל חצר תלמוד התורה פוסע גדול הדור, ראש הישיבה, שמאות ואלפי אנשים שותים בצמא את תורתו. בהלה אוחזת בכל מי שרואה אותו נכנס. המנהל מגיע בריצה, סומק עז מכסה את פניו, והוא שואל את הרב, כבוד הרב, הקרה משהו? מה אפשר לעשות? וראש הישיבה הישיש עונה, לא, הכל בסדר, רק ברצוני לשוחח עם המלמד של כיתה ב'. קרה משהו? איש אינו מבין, ממתי גדול הדור מטריח עצמו בבוקרו של יום רגיל לבוא לתלמוד תורה לשוחח עם מלמד פשוט, אך המנהל בעצמו רץ אל הכיתה וקורא למלמד. המלמד נבהל גם הוא, מעודו לא שוחח עם ראש הישיבה ביחידות, הוא ממחר אל החדר שפונה מיושבי לטובת השיחה הדחופה.

הדלת נסגרת ובחדר נמצאים שנים, גדול הדור, הרב שך, ראש ישיבת פונביץ' בבני ברק, והמלמד של יונתן, נבוך ומהוסס. הרב פונה למלמד ושואל, לא אכפת לך מהתורה שלי? והמלמד לא מבין, בודאי שאכפת. לא אכפת לך מכל התלמידים שאני מלמד? המלמד שותק בפליאה, והרב ממשיך, אתה רוצה שאני אמות? דפיקות לב עזות דופקות בחזה המלמד, שאומר וכמעט דמעות בעיניו, חס ושלום, כבוד הרב, מה קרה? והרב ממשיך, מי ילמד את התלמידים? מי ימשיך בהרבצת התורה?

הרב שך ממשיך ומסביר, אתה המלמד של יונתן, ילד יתום הוא יונתן, והתורה הקדושה אומרת לנו כי אסור לענות יתום ואלמנה, ומי שמענה יתום, נענש במיתה, אבל לא רק הוא נענש, שכן כתוב "והרגתי אתכם בחרב", לא רק המענה נענש, אז אתה רוצה שאני אמות? לא חבל על לימוד התורה? דמעות נקוו בעיני המלמד, שהסביר לרב שך כי לא עינה חס ושלום את יונתן, כי נהג עימו בדיוק כמו כל ילד אחר, והרב המשיך וענה לו, לא לחינם כפלה התורה ואמרה, כל אלמנה ויתום לא תענון, כי אם **ענה תענה**

אותו, כי אם **צעוק יצעק אלי**, **שמוע אשמע** צעקתו, אפילו דבר שאינו מענה אדם פשוט, היתום מתענה ממנו. לילד רגיל יש משענת, יש למי לבכות, יש ממי לקבל חיבוק ותמיכה. אבל היתום, בודד, לעיתים כעלה נידף ברוח, בטוח הוא כי רק משום שאין אביו לצידו פוגעים בו. ביתום יש להזהר שבעתיים, לא לפגוע, לא לצער, ואבי יתומים יראה וירחם על המרחם על היתומים, ועל מרנין לב אלמנות, ובנחמת ירושלים נראה. הרב יצא מן החדר, לא מסביר לאיש את סיבת ביקורו, והסיפור כולו, לא היה מתגלה לעולם, אילולי המלמד בעצמו היה מספרו לאדמו"ר, שספרו אחר פטירת ראש הישיבה בסעודה שנכחתי בה.